Lösnummer 15 öre

6 ÅRG.
N:r 6

TIDEVARVET

11 FEBR.
1928

TIDEVARVET

N:r 6: 1928

*

Veckans ledare, Alla möjligheter utnyttjade, behandlar en del motioner om anslag till skogsmarksförbättringar.

*

Av Fabriksinspektör Fru Julie Arenholt — framstående medlem av Radikale Venstre och alltför väl känd även i svenska kretsar för att behöva vidare presentation, har Tidevarvet haft glädjen mottaga ett föredrag om Kvinden paa Arbejdsmarkedet.

*

Samarbetets enkla mål ger några synpunkter på den industriella demokratiens problem, sådana de framhållits vid en upplysningsvecka i Stockholm.

*

Idrottens rådfrågningsplatser handlar om Dr. Hede Bergmann från Berlin och hennes arbete som sportläkare.

*

Änkan i Pålshus av Ruth Persson fortsätter i detta nummer.

Arbejdsmarkedet

av JULIE ARENHOLT

Kvindens Udvandring fra Hjemmene og Hjemmets Arbejde — ud paa Arbejdsmarkedet — var ikke en Lystrejse til lysere og solrigere Egne — det var en Tvangsudvandring fra deres tidligere Arbejdsplads af uforskyldt arbeidslöse, der maatte tage Eksistenskampen op som Nybyggere under nye og fremmedartede Vilkaar. De blev mödt med fjendtlig Uvilje av dem, der mente at hava Forret og Eneret til det Land, hvor Kvinderne vandrede ind — og modtage med aabne Arme af dem, der straks vejrede deres ökonomiske Profit ved en Udbytning og en Underbyden af den nye, indvandrede, forsvarslöse Arbejdshær. Kvindernes Eksistensmulighed i det nye Land blev at underbyde Mændene med det Resultat, at Mændene trængtes ud, og Kvinderne halvsultede — som Mændenes Smudskonkurrenter blev Kvinderne med Rette ildeset og haanligt angrebet.

Det var nedværdigende og demoraliserende for Kvinderne, ökonomisk skæbnesvangert for Mændene — og til Skade for Hjem og Samfund.

Mod denne Placering af Kvinderne paa Arbejdsmarkedet satte Kvindebevægelsen ind med Kravet om samme Arbejdsvilkaar for Mænd og Kvinder i Overbevisningen om, at dette samfundsmæssigt set var det eneste forsvarlige — etisk, moralsk og ökonomisk.

Kravet löd formet i 3 Hovedsætninger: »Samme Uddannelse og Adgang til Uddannelse» — »samme Lön i samme Stilling» — »Adgang til alle Embeder, Stillinger og Hverve».

Denne Politik har nu faaet officiel Sanktion i dansk Lovgivning; Kvinder har uhindret af Love Adgang til enhver Uddannelse, og ved Tjenestemandsloven af 1919 blev det saakaldte Ligelönsprincip gennomfört — om denne Lov udtalte den daværende Finansminister: »For förste Gang i dansk Lovgivning forelægges her *én* Lönningslov gældende for baade Mænd og Kvinder». Tidligere var jo nemlig alle Lönningslove delt i to, henholdsvis omfattende Mænds og Kvinders Lönforhold. Endelig gav Loven af 1921 Kvinder lige Adgang med Mænd til alle Embeder, Stillinger og Hverv (Præstestillingen dog undtagen). Disse Principper er saa godt som automatisk gledet ind i og sanktioneret af kommunale og andre helt eller halvt offentlige Institutioner over hela Landet.

Dansk Lov og Vedtægter har med andre Ord anerkendt det samfundsmæssigt rigtige i Kvindebevægelsens Politik paa disse Omraader.

Medens der saaledes er ringe Grund til Anker over den Stilling, vor Lovgivning har givet Kvinderne i Erhvervslivet, saa melder disse sig i Hobetal overfor den Maade, hvorpaa Administrationerne förer disse Love ud i Praksis — jeg tör paastaa, at Lovene saboteres af vore ansættende Myndigheder, at de vedtagne Love ikke respekteres. Rent bortset fra, at den Nedskærings- og Stagnationsperiode, vi for Tiden er inde i, har medfört en almindelig Standsning i Nyansættelser baade af Mænd og Kvinder, saa tager man dog ikke Fejl af, at Administrationerne i udtalt Grad er modtagelige for — og selv driver — en Agitation for at udestænge Kvinder fra de Arbejdsomraader, hvortil Mænd maatte önske Adgang — og at der overalt trues med, at yderligere Tilgang af Kvinder lukkes.

Hertil kommer, at man som Mod-

(Forts. å sid. 4.)

Den oangriplige

Då man läser tidningspolemiken och polisrapporten omkring pingstvännernas natthärbärge i Gamla sta'n, så belysande och lärorik i alla sina faser, är det *en* sak som blir till en bestämd övertygelse, och det är denna: ur den här historien går ingen riktigt klar och helskinnad mer än härbärgets föreståndare. Inte polisen, inte pressen, inte logerarna och inte du och jag, det vill säga den hyggliga allmänheten.

Här är åtminstone *en* människa som har tagit sitt parti och har en fullkomligt klar och oangriplig position. Han tror, därför att det står i hans bibel, att Guds ord icke är fåfängt, och så slår han sig ner mitt ibland där de fattigaste, de förkomna och olyckliga ha sitt tillhåll, låter dem komma för intet, ger dem mat och liggplats för natten, ställer hela sin person och sin tid till förfogande för att hjälpa dem i den mån de vilja ha hjälp, ja visa dem kärlek, helt enkelt. Han kan inte göra mer, han kan inte heller göra mindre. Det är hans imperativ. Därför kan han ta alla dessa skriverier, ingrepp och rapporter med ro som han också gör. Han har inga fördelar att bevaka, inga biavsikter att dölja, ingen position att förlora, ingen oöverensstämmelse mellan åsikt och handling att bortförklara. Därför är han också fullkomligt suverän och oangriplig, kan inte åtkommas, ens om man kör ut honom från Klockgjutaregränd.

Men hur är det med oss andra?

Den stackars polisen, har måst tillgripa den ökade brottsligheten under de sista 5 åren i Stockholm, som förklaring på den razzia den företagit i ett räddningshem vilket endast varit öppet några veckor. Den måste också ta till argumentet: där var flera av logerarna, som varit straffade förut. Det är ju ett betänkligt argument, ty dem har polisen ingen rätt till bara för det. Ska inte en straffad få sova om nätterna? Och slutligen måste den i sin nöd också säga: det där hemmet kan ju bli en lämplig plats för sammansvärjningar till nya brott. Men det kan ju en portgång, ett ölkafé, eller logisalen på ett av de härbärgen, som ta betalt, bli precis lika bra, om inte bättre. Som Arbetaren anmärker: det vore opraktiskt att planera brott i ett rum där man har massor av okända rumskamrater omkring sig.

Det måtte inte vara roligt att få lov att träda fram med en sådan skrivelse.

Och pressen, som inte kunnat vidhålla anklagelsen mot härbärget för snusk, ohyra och smittofarlighet och inte precis heller kan förebrå pingstvännerna att de inte ta betalt, måste ju ändå inse det groteska i att gripa ner på måfå i hela detta väldiga komplex av orsaker och företeelser, som ligger bakom brottsligheten och nöden, och få upp Filadelfiaförsamlingen och sen kasta sig över den.

Och du och jag?

Den som skriver detta vill tala för sig själv och säga, att den förhärskande förvåningen hos mig, då jag besökte härbärget och hörde talas om arbetet där, var den: varför har *du* inte öppnat ett sådant härbärge själv? Tänk att du ids låta bli, att du härdar ut med det dåliga samvetet över skillnaden i samhället, om vilken du innerst inne vet att den icke är betingad av någon inre skillnad mellan människor och därför orättfärdig. Du nöjer dig med att vara skavd och plågad och bär detta med tålamod, när du kunde få det så bra som personalen på Klockgjutaregränd. Du är dum.

Devinez.

Samarbetets enkla mål

Ett samarbete mellan arbetare och arbetsgivare på själva arbetsområdet, jämnställdhet inför det stora gemensamma intresset, företaget, det tycks som om detta skulle vara självfallet nog. Och ändå har det kostat och kommer sannolikt att kosta oändliga ansträngningar, organisationsförsök, uppbjudande av alla krafter, både hotande och i den goda viljans form, innan detta enkla mål blir förverkligat. Men inför utslag av intressegruppens tudelning som de stora arbetsstriderna måste även den likgiltigaste reagera. Träffar än slaget inte hans egen personliga värld, är dock dess olyckliga följder och innebörd starka nog för att även av honom förnimmas.

Inom begreppet industriell demokrati — denna demokratisering av själva arbetet — skönjas också ett flertal olika riktlinjer. Där är arbetsgivarnas önskan att binda arbetarna vid företaget för undvikande av strider. Där är arbetarnas strävan att genom medbestämmanderätt inom företaget få sig tillförsäkrad en mera rättvis andel i vinsten. Man vågar också hoppas, att där finns en linje, utefter vilken arbetarnas och arbetsgivarnas intressen sammanfalla; strävan att uppnå ett nytt förtroendeförhållande mellan kapitalets och arbetskraftens representanter. Ett stöd för denna förhoppning utgör sådana företag, som det av redaktör Harry Hjörne skildrade i ett tidigare nummer av Tidevarvet. Den praktiska erfarenhetens vittnesbörd om att försöken till samarbete belönas inte bara med sänkta produktionskostnader, ökad arbetseffektivitet och höjd produktion utan även med "en härlig kamratkänsla över lag". En vinst som till fullo kan uppskattas endast av den, som lärt sig inse betydelsen för det helas framgång av trivsel och god arbetsanda.

Den industriella demokratien har efter kriget i flera länder fått lagstiftningens skydd. I Tyskland och Tjeckoslovakien har från 1920 och åren därefter tillämpats bestämmelser om driftsråd, driftsnämnder etc., ett efter olika mönster organiserat samarbete. Huruvida man kommit själva kärnpunkten i problemet närmare genom dessa anordningar — ett utbytande av misstroendet mot känslan av samhörighet och gemensamt intresse — må lämnas därhän. Naturligtvis kan även inom lagstiftningens ram finnas enskilt intresse och god vilja till sakens främjande.

Vid en av Sveriges arbetares Centralorganisation nyligen anordnad upplysningskurs i ämnet gav aktuarien Bruzewitz en redogörelse för olika länders försök att organisera demokratien inom industrien. Det kunde hända exempelvis i Tyskland, att arbetsgivarna trots införd industriell demokrati vägrade att lämna arbetarnas representanter de upplysningar om företagets ställning etc. som dessa behövde. Arbetarna kunde då ta sin tillflykt till spioneri. Radikala medlemmar av kontoriststaben, som stod arbetarnas intressen nära, gav genom att ta kopior av räkenskaperna o. s. v. arbetarrepresentanterna de nödvändiga upplysningarna.

Detta är ju ett tydligt bevis för att den gamla uppfattningen av två fientliga läger levde kvar. Man talar inte med varandra som människor. Man förhemligar och spionerar so mtvå makter på krigsfot. Å andra sidan har arbetarna genom den industriella demokratien i Tyskland vunnit en säkerhet och en trygghetskänsla, som är ny. Fackföreningsrörelsens splittring, understödd av arbetsgivarna har förut försvagat det skydd, som organiserandet annars skänker. Medan det i de centraleuropeiska länderna var arbetarna som tog initiativet till den industriella demokratien, var det i England och Amerika framförallt arbetsgivarnas förslag. I Amerika har det mera gått på de enskilda företagen, där arbetsgivarna sökt binda arbetarna just vid det egna företaget I England har reformerna införts i samarbete med fackföreningarna. Man har funnit att detta arbetarnas medinflytande på själva arbetsplatsen haft en oerhörd betydelse.

Det tycks oss, att det stora lösenordet, som kunde bli vår tids hedersnamn om det rätt förverkligades, är samförstånd — på alla linjer. Lektor Wigforss beskrev uppkomsten av den industriella demokratien bl. a. så, att den tanken gripit omkring sig, att det inte finns någon gräns för vad arbetarna skulle ha rätt att intressera sig för och syssla med. Det tycks oss att denna tankes ömsesidiga giltighet är det viktiga. Ett nedrivande av alla gränser, ett erbjudande att låta den andra sidan fritt ta del av vad som händer på det egna området — och samtidigt intränga i de svårigheter och särskilda problem, som där uppställas.

Nordhammars
Skriv- och Bokföringsbyrå
Drottningg.100(ing.Kam.-kareg.),tel.13768
Bokföring, Bokslut, Deklarationer, Maskinskrivn.,Dublicering.- Snabbt korrekt,billigt.

Kristall köper Ni bäst och billigast hos
Konst- & Kristallindustrien
64 Västerlånggatan 64
Förnämliga varor Låga priser

Allt flera köpa i Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:
Ada Nilsson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Elisabeth Tamm.
Honorine Hermelin.

REDAKTIONSSEKRETERARE:
Carin Hermelin.
Mottagningstid 10—12.
Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:
Telefon Norr 28243.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 3—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:50, kvartal kr. 2:—. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
I text . . . . 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh.: Eva Andén, Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575—7576.
f. d. La Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Doktor Inez Laurell
Sibyllegatan 9, Schlm. Tel. 741 71.
Homeopatisk behandling.
Tid för mottagning beställes per telefon, helst 9,30—10 fm.

Införes genom
Stockholms Tandläkarförening
Tandläkare
Birgit Stenström
Götgatan 55, mottagn. 10-11, 5-6 och efter överensk. Söd. 99 55

Tandläkare
ELSA ARRHENIUS
Kungstensgatan 9, invid Birger Jarlsgatan.
Tel. Norr 20500. T. Bostaden: Norr 19315.

Tandläkare
Set Hedlund
Stureplan 13 (D. N:s hus)
Tel. 12047 Mottagningstid 4—5 e.m.
Kostnadsfri rådfrågning

Kvartslampa
gives billigt. **Elsa Boberg,** Sibyllegat. 29, IV. Öst. 62 34. Tid 11—7.

Rationell Fotvård,
kylskador, likt., invuxta naglar, ömhet bot. fullständigt. Oöverträffad frostsalva. L. Jernström, Dipl. Massös, Kungsgatan 4 B, 4 ½ tr. Norr 159 26.

Coiffeur de Paris
JEAN
Professeur Diplomé
1:a kl. Damfrisering
med all modern komfort. Sista nyheter i fråga om apparater och alla till yrket hörande specialiteter, såsom hennafärgning, återställande av vitt hår till dess ursprungliga färg m. m. Individuellt arbete. Nytt system för permanent ondulering.
Resultat: stora, djupa, ej småkrusiga vågor.
Manicure—Ansiktbehandling
Biblioteksgatan 6-8, I
Tel. 109 83

Samhällshygien
Regeringsgatan 31[III] — Tel. N. 8043
Affärstid 12—17. Torsdagar 18—19
Menstruationsbindor 1:25 pr duss.
Snöcrème, synnerligen behaglig f. huden 1:-- » burk
Medicinisk Tvål 0:50 » st.
Tandborstar, Tandcrème m. m.
Begär prislista. :: Order exp. omgående.

Berliner Bock Dricka
Damernas Favoritdryck. Måltidsdricka.
RÅSUNDA BRYGGERI A.-B.
Tel. Hagalund 10. Postadr. Råsunda.

DUCHATELLER från kr. 35.
Chäslonger 28 — Bäddfåtöljer 60 — m. m.
Danielsson, Metareg. 6. Tel. Sö. 766.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå
ansk. ex. sjuksköterskor och enklare, även barnsköterskor.
Vallhallaväg. 18[II], 86181, N. 241 13

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Gymnastikdräkter
av trikå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K.-livstycket för barn och vuxna.
Promenadskodon bredare o. smalare med och utan klack, finnes och kan beställas i
Anna Ahlströms Manufaktur och Kortvaruaffär,
Götgatan 95. Tel. Sö. 31 184.

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Fördelarna
med järnmedicinen IDOZAN äro hög järnhalt varigenom krafterna snabbt ökas och nervös trötthet övervinnes. Skadar ej tänderna
IDOZAN A svagt avförande. *IDOZAN B* ej avförande.
Kina-IDOZAN särskilt stärkande.

Smakfulla kransar, alla priser.
La fleuriste
6 Malmtorgsgatan.
Allm. N. 6296, Riks. 2550.

Kvinnliga Medborgarskolan
vid FOGELSTAD
VÅRKURS 28 mars—27 juni
SOMMARKURS 2—23 juli
Begär prospekt hos
Rektor Honorine Hermelin,
Triewaldsgränd 2, Stockholm.

Alla möjligheter utnyttjade

Från vilken politisk ståndpunkt man än betraktar arbetslöshetsfrågan, måste den anses som ett av tidens allvarligaste spörsmål. Och vilken form av underhåll man än är villig att tillerkänna de arbetslösa, är man ense om, att den lyckligaste lösningen ligger i ökningen av produktivt arbete. När industrin nekar att ta emot mer arbetskraft, vänder man sig till jorden. Har jorden outnyttjade arealer, som kan bära nya skördar eller klädas med växande skog att i sinom tid giva avkastning?

Alla de motioner vilka nu avgivits i riksdagen angående utredningen och anslag för nyodling, utdikning m. m. tillhöra därför både jordfrågan och arbetslöshetsfrågan. En del motioner yrka på förhöjning av vissa i statsverkspropositionen begärda anslag. Så t. ex. har K. Maj:t föreslagit ett extra reservationsanslag av 600,000 kr. till nyodling och betesförbättring, varav 150,000 kr. till betesförbättringar. För samma ändamål ha herrar Sandberg och Olofsson i Digernäs motionerat om 1,000,000 kr. och hr Lindman m. fl. om 1,200,000 kr. varav respektive 200,000 och 300,000 till betesförbättringar. — Statsverkspropositionen har upptagit ett extra reservationsanslag av 300,000 kr. till skogsutdikning. I enlighet med centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har hr Tjällgren härtill begärt 500,000 kr. — Hr Bergqvist m. fl. yrka på ett nytt anslag av 100,000 kr. för bidrag till anläggning av odlingsvägar i Norrland, Dalarna och Värmland. — Herrar Brännström och Lövgren i Nyborg hemställa om att riksdagen måtte till nyodlingsbidrag åt innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronoparker i Norrland och Dalarna anvisa ett belopp av 250,000 kr. utan återbetalningsskyldighet.

Märkligast är hr Skölds motion angående utredning om genomgripande åtgärder för den svenska skogsmarkens rationella utnyttjande till skogsbörd. Motionären erinrar om en av professor Jonsson år 1923 verkställd beräkning, att den årliga avverkningen av skog utgör omkring 42,25 miljoner kubikmeter och den årliga tillväxten 33,5 miljoner, vilket skulle innebära en årlig överavverkning av omkring 9 miljoner kubikmeter. Även om de resultat vartill riksskogstaxeringen sedermera kommit, för vissa delar av landet tyda på att denna tillväxtsiffra är för liten torde det vara obestridligt att en överavverkning för närvarande äger rum. Antingen måste således i en snar framtid avverkningen minskas eller mängden tillväxande skog ökas. De outnyttjade möjligheter, skogsproduktionen äger, kunna beräknas till c:a 1,800,000 hektar kalmark, och skogsmarker i behov av dikning till c:a 2,261,000 hektar. Det är obestridligen ansenliga arealer. Efter att ha påpekat att av den produktiva skogsmarken äges c:a 20 procent av det allmänna, 36 procent av bolag, 6 procent av godsägare och 58 procent av bönder, uttalar motionären den åsikten, som på senare tider framhållits, att skog med fördel bör skötas i större enheter. En indelning efter en 80 à 100-årig omloppstid betingar stora arealer för att årligen ge avkastning och återgälda det kapital, som årligen måste nedläggas i skogsvården, för att först efter ett par mansåldrar kunna ge någon inkomst. Motionären uttalar vidare det påståendet, att då statsmakterna genom d. s. k. Norrlandslagstiftningen m. m. inskränkte bolags skogsförvärv, var detta, samtidigt som det bevarade den självägande bondebefolkningen, ett hinder för skogsbrukets rationella utveckling. Han anser därför, att om staten i ett socialt syfte hindrar den ekonomiska utvecklingens fortgång och därmed förminskar landets försörjningsmöjligheter, bör staten ha skyldighet att genom en aktiv näringspolitik så långt möjligt lindra verkningarna därav. Om staten skall göra en insats av någon betydenhet för att få skogstillgångarna utnyttjade finge en insats av minst 100 miljoner kronor beräknas, och om detta skall ske inom sådan tid, att produktionen av skogsprodukter skall kunna uppehållas, måste 10 miljoner årligen beviljas. Detta anslag till skogsmarkernas kultivering skulle antingen utlämnas som bidrag, då den enskilde markägaren vore skyldig att ikläda sig viss del av kostnaden, eller också utgå som lån. Motionären föreslår för sin del låneformen, dock att någon del därav, exempelvis en fjärdedel, skulle lämnas utan återbetalningsskyldighet. Någon del skulle återigen markägaren utföra på egen bekostnad, vilket kunde tänkas ske med egen arbetskraft och således utan ökade kontanta utlägg.

Åtgärder borde även vidtagas för att lösa betesfrågan och statsbidrag härtill lämnas, dock med beaktande av att en rationell skogsvård svårligen kan åstadkommas utan skogsbetets avlysande.

Motionären avser ett utnyttjande av tillgången på för skogsbruk lämpad mark. Samtidigt skulle ökade arbetstillfällen beredas, och även om arbetslösheten därigenom icke kunde avhjälpas, borde den i alla fall minskas. Förslaget är givetvis tilltalande, och det bör ej kunna vara mer än en mening om, att det är det enda riktiga, när samtidigt möjligheter till produktivt arbete och övertalig arbetskraft finnas, att dessa två sammanföras. Det är den sunda utvecklingen. Inga nödhjälpsarbeten, utan nödvändigt arbete åt i vanlig ordning avlönade arbetare. Återstår för den blivande utredningen att avväga formerna för verkställandet och storleken av de anslag, staten bör offra. Det är givet att skogsodling påkallar understöd från det allmännas sida. En del måste den enskilde ägaren anses skyldig att gälda för den del han skördar av gångna generationers arbete, men när det gäller större områden, övergår det både hans förmåga och hans skyldighet. Men, då man på samma gång som man vill vinna naturtillgångar, avser att minska arbetslösheten, är det av vikt — och detta gäller alla liknande anslag — att tillse, att dessa statsbidrag i så stor utsträckning som möjligt verkligen komma de arbetslösa till hjälp. Och det bör därför vara riktigast, att dessa medel i första hand användas till utdikning och kultivering av staten och det allmänna tillhörig mark, där dessa arbeten direkt och fortast kunde ordnas för de arbetslösa och komma dem till godo, ej som lån åt enskilda. Detta måste framhållas, att på grund av arbetslösheten böra alla dylika anslag nedläggas på det allmännas jord intill dess denna är i fullgott skick och alla möjligheter där utnyttjade.

Idrottens rådfrågningsplatser

Som säkerhet gentemot de skador, som kan befaras följa av det nutida utpräglade sportandet, har man i Tyskland upprättat undersökningscentraler med kostnadsfri läkarundersökning av sportmännen. Idén är ganska ny. Först sedan två år arbetar dessa undersökningsställen. Men under den tiden har man gjort en hel del intressanta erfarenheter.

Den största undersökningscentralen i Tyskland är belägen i Berlin-Charlottenburg och förestås av en ung kvinnlig läkare Dr Hede Bergmann, själv sedan många år intresserad idrottskvinna. Dr Hede Bergmann har nyligen i ett föredrag i Stockholm vid Svenska Kvinnors Centralförbunds för Fysisk Kultur årsmöte givit en skildring av sitt arbete som sportläkare.

Undersökningscentralerna äro i allmänhet upprättade av kommunerna, vilka i vissa fall samarbetar med sjukkassorna. Det har visat sig vara med sjukkassornas fördel förenligt, att genom bekostandet av undersökningscentraler stödja det förebyggande arbetet mot sjukdom. Alla tekniska hjälpmedel står sportläkaren till buds. Röntgenapparater av olika slag, exempelvis för att fastställa precisions- och uppfattningsförmåga, handdarrning hos boxare, hörsel- och synskärpa.

Visar sig symptom av överansträngning, hjärtsvaghet eller dyl. ger läkaren noggranna föreskrifter om hur träningen får bedrivas eller om vila är nödvändig.

Dr Bergmann övervakar sedan på idrotts- och träningsplatserna att hennes föreskrifter efterlevas av både idrottsmännen själva och tränarna. Intresset för denna rådgivande läkarverksamhet har bland idrottsmännen själva visat sig oerhört stort.

Särskilt är det fallet inom arbetarsportföreningarna, som har en stor omfattning och betydelse i Tyskland.

Det är hittills mest män, som kommit till undersökningscentralerna. Men kvinnoidrotten i Tyskland står högt och är starkt framåtgående. Omkr. 600000 kvinnor äro organiserade i sportföreningar. Antalet sportsligt organiserade män är givetvis större, men det är att märka att de manliga sportsammanslutningarna räkna ett stort antal passiva medlemmar, medan största delen av de kvinnliga äro aktivt indrottande. Utan tvivel är den kostnadsfria undersökningen av sportläkare lämplig också vid en växande kvinnlig idrottsrörelse, för att klart fastställa kvinnornas motståndskraft och lämplighet vid utövande av sport och idrott.

Samarbetet mellan sportföreningarna och läkaren har också betydelse ur rent mänsklig synpunkt. Dr Hede Bergmann berättar om sina söndagsutflykter med de kommunistiska idrottspojkarna. Hon är intresserad av var och en av dem. En dag hade hon övertalat en ung kårstudent bland sina bekanta att deltaga i en söndagsvandring med arbetarföreningen. Som bekant representerar kårstudenterna i ganska hög grad det gamla Tyskland. Men han upptäckte att medlemmarna i arbetarsportföreningen var i högsta grad värda att umgås med. Och dessa å sin sida sade: En kårstudent, han är ju en trevlig människa, han är ju som en av oss.

Säkerligen är Dr Bergmann en människa som har förmåga att genom sin personlighet föra en god sak framåt. Smärt och välgymnastiserad ser hon ut som en ung flicka med sina långa ben. Hon tar sin uppgift allvarligt men är ändå full av liv och munterhet. Trots den skarpa motsättningen mellan de borgerliga sportföreningarna i Tyskland och arbetarsportföreningarna, låter hon inte sitt mod nedslås i arbetet.

STOCKHOLMSFÖRBUNDET
av
Frisinnade Kvinnor
kallas till sammanträde fredagen den 10 februari 1928 kl. 19,30 å Föreningen Årstas lokaler, Smålandsgatan 20, 2 tr.
till diskussion om vissa programpunkter.
Eva Andén inleder: 'Hemlivets stöttor'
Lokalhyra 50 öre. Nya medlemmar vinna inträde. Tesupé 1:25.

Konststoppningsverkstaden
Föreningen för Rationell Hushållning
står till Eder tjänst. Genom konststoppning av Edra söndriga **äkta schalar, mattor** och **damast,** såväl som **kläder** och **silkesstrumpor,** återfå dessa sitt ursprungliga värde.
Renovering av kläder. Pressningar.
Omsorgsfullt arbete. Billigaste priser.
Västmannagatan 4
Norr 25590

Svart på vitt

*

Ärlig tävlan på arbetsmarknaden.

I ett föredrag i Folkets Hus har den socialdemokratiska riksdagsmannen, fru Olivia Nordgren på ett utmärkt sätt belyst frågan om mäns och kvinnors inbördes förhållande på arbetsmarknaden.

Fastän Tidevarvet ju flerfaldiga gånger behandlat denna sak, tycks det oss vara av intresse att anföra en del av fru Nordgrens synpunkter.

Frågan om lika lön för män och kvinnor i samma arbete måste på allvar tas upp inom fackföreningarna, var ett av de önskemål, som fru Nordgren framförde. Det är inte säkert att likalönsprincipen till en början kommer att vara till fördel för kvinnorna, men den är ett rättfärdighetskrav. Vi måste bli förtrogna med det och se, att det är en väg till ärlig konkurrens på arbetsmarknaden.

Det är inte sant, att det enbart är kvinnorna, som trängt in på männens arbetsområde. De flesta yrkesarbetande kvinnor är anställda i sådana yrken, som ersatt det gamla hemarbetet. Och männen har i stor utsträckning ersatt kvinnorna vid fabrikationen av just sådana varor, som förut tillverkats i hemmen. Det finns manliga vävare, bagare, bryggeriarbetare o. s. v. Omkring tre fjärdedelar av alla arbetare i sådana yrken, som ersatt hemarbetet, är manliga och endast en fjärdedel utgöres av kvinnliga arbetare.

Genom alla dessa omflyttningar måste man också ändra sin uppfattning om mannen som ensam familjeförsörjare och sålunda berättigad till högre lön. I våra dagar är kvinnliga familjeförsörjare ingen ovanlighet. I sådana fall får den »svaga» kvinnan utföra dubbelarbetet och ändå anser man av gammalt, att hon skall reda sig med mindre lön.

Solidaritet kvinnorna emellan och en allvarlig behandling av spörsmålen är ofrånkomliga.

Hela denna agitation vädjar till ansvarskänsla

Tisdagen den 1 februari hade Oslo arbetarpartis kvinnliga utskott sammanträde till ett stort möte i Arbeidersamfund, vilken lokal blev mer än överfull, ävenså gångarna, trapporna och ute på gatan stod en massa folk som ej kunde komma in.

Vid mötet höll överläkaren Scharffenberg föredrag om begränsning av barnantalet. Ur ett mycket utförligt referat i Arbetaren återgiva vi följande huvudpunkter i föredraget, med kursiveringar av Tidevarvets red.

Överläkaren underströk den oerhörda betydelse denna fråga hade. Den engelske socialekonomen Keynes har betecknat den som det mest betydelsefulla av alla problem, som kommer att väcka de djupaste mänskliga känslor och det kommer att stå en strid om denna, lika het som den vilken på sin tid stod omkring de religiösa spörsmålen. Och denna sak väja vi icke för att dryfta.

— — —

Vad kan då göras? *Det uppväxande släktet bör få öppet, nyktert besked om könslivet.* Som det nu är, får ungdomen kunskaper av tvivelaktigt värde. Men vem skall undervisa — föräldrarna eller skolan? I samskolan kan det vara vanskligt, men det nuvarande förtigningssystemet måste bort. Det händer att unga flickor bli havande utan att ana följderna. Det är också av den största betydelse i kampen mot de veneriska sjukdomarna, som äro förfärligt utbredda, att man får kunskap om de preventiva medlen. Här måste ett upplysningsarbete igångsättas. Men man bör få kontroll på försäljningen och de obskyra affärerna böra ej tålas.

Så är det frågan om straff för fosterfördrivning. Runt om i världen är det en stark rörelse för att få dessa straff upphävda. I Europa utföras årligen tusen och åter tusen fosterfördrivningar och de flesta utföras av kvacksalvare.

Bara här i landet (Norge) räknar man med minst 10,000 aborter årligen, och en stor del av dessa äro framkallade på konstlad väg. Det är då ett uppenbart missförhållande mellan detta antal och antalet av straffade personer, som utgöra ett par personer om året.

Att avbryta havandeskap är icke straffbart, när det sker av specialister på medicinska grunder. Frågan blir då, om man bör utvidga indikationerna för läkare. Bör läkaren kunna göra det — även med vad man kallar en social indikation och med en rashygienisk, det sistnämnda vill säga om man fruktar för att barnet skall bli idiot eller ärftligt belastat för övrigt. Det sista kan jag icke godkänna, då man aldrig kan veta säkert om så kommer att ske. *Den sociala indikationen* innebär att föräldrarna icke ha rätt till att låta barnet växa upp — det *blir alltså ett ekonomiskt spörsmål.* Kan man döda ett foster av ekonomiska skäl skulle det få till yttersta konsekvens, synes det mig, att barnamord av samma grunder bleve tillåtna. Är det icke en bättre ordning att samhället sörjer för barnen. Men jag vill ej motsätta mig en fördomsfri diskussion av frågan om man bör gå till upphävande av par. 245 som stadgar straff för fosterfördrivning.

Innan så kan ske blir det nödvändigt att åstadkomma en statistik över hur utbredd fosterfördrivning är. Det *skulle vara oerhört sorgligt om man skulle legalisera fosterfördrivningarna av ekonomiska grunder.*

Hela denna agitation appellerar till ansvarskänslan, men den når icke de lågt stående individerna, t. ex. vaneförbrytare. Dessa borde absolut steriliseras, en ganska ofarlig operation. Det är nödvändigt att skaffa en lagstiftning, som tillåter detta ifråga om lågtstående individer, som oansvarigt sätta barn i världen.

Efter en lång diskussion antogs till sist enhälligt följande resolution:

Massmöte, sammankallat av Oslo arbetarpartis kvinnoutskott och besökt av 700 personer, hemställer enträget till justitiedepartementet att vidtaga åtgärder för att strafflagens par. 245 blir upptagen till revision, och att paragrafens första punkt blir ändrad därhän, att avlägsnande av foster genom läkare, under vissa närmare angivna betingelser tillåtes. Paragrafen synes icke längre vara överensstämmande med nutidens rättsmedvetande hos folkets breda massa och med kvinnornas fria och förändrade ställning i samhället. *Det tilltagande antalet kriminella aborter visar, att strafflagen icke verkar efter dess avsikt,* och de härskande ekonomiska och sociala förhållandena göra, att paragrafen icke drabbar rättvist, utan tillfälligt och villkorligt. *Det ondas tilltagande och dess fara för kvinnans liv och hälsa säger oss att det måste sökas andra förhållningsregler.* Det är då olika åtgärder må igångsättas under det offentligas medverkan och kontroll, upprättande av modershygienkontor och effektivt motarbetande av den sociala nöden. Tusende kvinnor vänta på en snar förändring av lagen.

För hedersgåvor:

ORREFORS

En Orrefors-pjäs är ett individuellt konstverk, signerat av någon av artisterna Gate och Hald. Den är därför en sak av värde att ha och sålunda tacksam att ge som present vid högtidstillfällen. Vi sälja såsom Orrefors försäljningsmagasin glaset till brukets egna priser. Se den permanenta utställningen i vår butik i Konserthuset.

SVENSKA GLASMAGASINET
Konserthuset
Tel. 1011 & Norr 5838

Änkan i Pålshus

av RUTH PERSSON

II.

Det har varit sträng köld i flera veckor, så att alla sanka marker blivit hårda och farbara med även tämligen tunga lass. Detta har änkan Ringberg begagnat sig av till att köra fram av veden, som ligger på de svårast tillgängliga huggningarna och stapla upp den vid landsvägen. Hon menar, att om det sedan blir omslag i väderleken, skall det inte bli så svårt för henne att forsla den därifrån och till lastningsplatsen, som om hon skulle ända in i skogen efter den.

Det är nu fjorton dagar hon hållit på med detta arbete och hon har haft barnen till hjälp hela tiden. Och kunde hon fortsatt ännu ett par dagar med deras hjälp skulle det mesta ha blivit framkört, och hon skulle fått några veckors rådrum innan vårarbetet börjat. Hon skulle haft storrengöring i hela huset, hade hon tänkt, ty det rådde hon inte med till julen. Men nu har skolrådet underrättat henne, att därest hon inte omedelbart låter barnen infinna sig i skolan till fortsatt skolgång kommer man att vidtaga åtgärder gent emot henne. Och vilka åtgärder det blir vet hon om. Det har man sagt henne vid föregående tillfälle. Det är nämligen titt och tätt, som det har hänt att änkan Ringberg behållit barnen hemma ifrån skolan, ibland endast i ett par dagar, men ibland i hela veckor och däröver så som nu denna gången. Man har sagt henne att det är galet och orätt, ja rent av brottsligt att handla så mot sina barn och man inser nu, att skolrådet bort ingripa redan för länge sedan. Men man skyller från sig på herr Felix. Han är inte skolrådsledamot, men det är han som suttit och pratat hennes sak, om den långa skolvägen och annat, när man haft henne före på stämmor och sammankomster. Och man har låtit det bero. Men det ångrar man nu sedan man riktigt lärt känna herr Felix.

Man har bildat ett bolag. Disponenten och byggmästaren och homöopaten och en del andra Irupsherrar. Meningen är att inköpa jordegendomar som av någon anledning råkat komma i vanhävd och kunna fås någorlunda billigt, för att sedan stycka sönder dem och sälja ut dem till egnahemslåntagare. Det är vinst på sådana affärer och man har gjort sig betydliga förhoppningar, fast meningen är ju i alla fall att börja försiktigt med hustomter vid något stationssamhälle nånstans. Helst Irup. Och man har varit uppe och talat med gubben Lindskog om ett stycke åkerjord mellan kyrkan och herrgårdsallén, som man anser skulle vara lämpligt. Byggmästaren och disponenten ha stegat upp det och räknat ut, att det rymmer en tretton eller fjorton hustomter och är passligt på alla sätt. Centralt och vackert läge, gott fall ner mot landsvägen och röjd mark. Gubben Lindskog hördes heller inte så emot på det när man talade med honom om det. Men det är ju på Felix, som allt kommer an. Och han svarte blankt nej med detsamma och lät inte rubba sig. Han gillar nämligen inte egnahemsrörelsen. Och inte stationssamhällena heller vad det beträffar.

Han brukar säga om deras tillblivelse, nu sedan han gjort bekantskap med bilen, att Vår Herre den gången han fick idén till den underbara lilla tingest, som man kallar motorn, måtte trott sig ha funnit medlet varmed han äntligen skulle förmå förverkliga sin gamla dröm om frid på jorden och en god vilja bland människorna — sedan inga avstånd mera fanns. — Och i sin hjärtans glädje häröver råkat le en smula väl triumferande hän mot det hornprydda, besvansade majestät, som lär vara hans konkurrent om mänskligheten, så att detta blivit betänksamt och också begynt utexperimentera ett fortskaffningsmedel, som även det skulle göra avstånden korta och ge människorna tillfälle till kännedom om varandra — men på ett sätt som naturligtvis skulle tjäna hans intressen — och blivit först färdig med sitt. Vad det då kunnat bero på.

Ty hur annorlunda skulle inte så gott som allt ha kommit att gestalta sig om det varit motorn, som blivit uppfunnen först och tagen i bruk i stället för ångpannan.

Det heter att Irup är ett vackert stationssamhälle. Men Felix Lindskog ser ingenting vackert i det. Han ser endast jorden som styckats sönder i tomter och betungats med byggnader. Man säger soliga små hem om dem och besinnar aktningsfullt att på detta lilla stycke jord, som rymmer så gott som hela Irups stationssamhälle, fanns en gång inte uppehälle för flera än Halla Kristina med hennes fem ungar och åtta getter.

Det är en bragd säger man. Och Irupsborna äro stolta över den. Men herr Felix anar den tiden då bebyggarna skola nödgas kräva att tomten som hör till bostaden skall föda dem. Och när homöopaten och disponenten inte läto nöja sig med hans första nej, utan på nytt sökte övertala honom en gång han var onykter, då de träffade samman med honom på gästgivaregården i Bolliger, blev han grov och oförskämd.

— Vad jäkelen menade herrarna egentligen med detta sitt frågande? Han hade ju sagt nej en gång. Vad tog de honom för att vara för slags yrkesman? Trodde de kanske att han hämtade sitt levebröd så där hur som helst och var som helst? Nej, han var jordbrukare, fan icke jordskändare. Ville de ha jord att krämma med fingo de vända sig på annat håll. — Och mycket annat, som det skulle blivit ärekränkningsmål av om inte de närvarande enstämmigt förklarat, att de ingenting uppfattat av vad som blivit sagt. Men disponenten har svurit på att han i alla fall skall få betalt för vad han slungat fram. Och fast man inte menar hotet mot änkan Ringberg, som någon slags hämnd, kan han inte låta bli att önska, att herr Felix än en gång skall komma och tala hennes sak bara för att få ett tillfälle att svara honom n e j. Ty disponenten är den av skolrådsledamöterna som starkast ömmar för att Pålshusbarnen skola beredas tillfälle till ordnad skolgång. Och denna gången skall det bli allvar av. Det kan inte hjälpas.

Änkan Ringberg vet det. Pojken fortsätter att prata på, men hon förmår inte svara honom. Hon endast tänker på hur hon i en hast skall kunna ordna det så att hon kan få de tre som äro hennes iväg till skolan redan denna dag. Värst är det att hon inte har något bröd i huset att sända med till matsäck.

Det att hon ständigt nödgas handskas med grön ved gör att huden inne i händerna och på fingertopparna spricker sönder i djupa springor, som hetta och ömma för minsta vidröring, om än de inte blöda. Vedhuggarna ha lärt henne att man kan smälta beck i dem och på så sätt fylla dem. Och det hjälper, så att obehaget blir mindre, men att älta deg med sådana händer går inte, och hon måste tidtals antingen köpa bageribröd i butikerna, om hon har något att köpa för, eller låna sig fram. Såvida hon inte helt enkelt behåller barnen hemma och låter dem leva på mjölgröt istället för bröd, som de gjort nu denna tiden. När hon lånar, brukar hon göra det hos en kvinna som bor i ett hus strax nedanför Hagelövsliderna, och dit ämnar hon sig nu, sedan hon ställt kannan från sig på mjölkbordet.

Pojken har tystnat så småningom när han inte får något svar. Han drar sig till minnes moderns bekymmer och begynner tänka på att de inte haft kannan i väg till mejeriet mer än sex gånger förut denna månaden. Det kan inte bli så värst många kronor de få avlöningsdagen, och de behöva till både nya strumpor och trätofflor. Hela vidden av deras trångmål går plötsligt upp för honom.

»Tror du att de kunna ta oss?» spörjer han tvärt.

Han menar om skolrådet kan skilja dem barn från modern. Och för första gången får han svar.

»Åhnej, jag kan nog ordna det på något sätt», säger hon. Och det lugnar honom. Men han fattar tag i kärran och hjälper till att skjuta på även där det inte precis är av nöden.

Inne i granplanteringen är det alldeles mörkt, de få vägleda sig efter den lilla strimma himmel som synes mellan trädtopparna, men sedan är det ett stycke fäladsmark och där går det bättre, så en uppförsbacke och så äro de äntligen framme. Hon ställer ner kärran och försöker lyss om hon kan höra skjutsen nånstans. Men blodet susar och brusar i hennes öron, och hon hör ingenting annat till en början. Pojken hör, och plötsligt utbrister han.

»Han är körd! Hör du honom?»

Och då börjar hon också höra, hur han skramlar iväg långt ner åt liderna mot Bolliger till. Köld och utmattning ta överhanden. Det kommer en ed på läpparna för henne, men hon håller den tillbaka och sjunker tyst ner på kärran vid sidan om kannan. Hon tänker på detsamma som nyss pojken tänkt. På strumporna och trätofflorna. Nu blir hon tvungen att gå till förmyndaren och be honom om några kronor av barnens egna medel. Men Herre Gud för den långa vägen dit ut, där han bor, och för de förmaningar hon skall få höra av honom.

Hon känner sig så ömkligt liten och så eländig och så förnedrad. Hennes golv därhemma är smutsiga och oskurade, och tapeterna är trasiga och fulla av fläckar och lappar, taken är sotiga, och linne och husgerådssaker — allt detta, som det en gång var hennes stolthet att hålla putsat och i ordning är förfaret och vanvårdat. Det har varit det länge och hon har nog märkt det. Men sysslorna utomhus ha måst gå före. Och hon har sagt sig, att det egentligen ingenting betytt, att det invändiga kommit att stå tillbaka.

När kvällen kommit har hon krupit samman i ett soffhörn med barnen kring sig, och månljuset eller eldsljuset från brasan har lyst hän över golv och möbler, och skymningen har dolt bristerna och skavankerna i rummet. Hon har inte förnummit annat än vilan och barnen, som tytt sig till henne. Och där ha de så suttit och talat med varandra om stjärnor och rymder och djur och växter och jord, och diktat för varandra om väsenden som blott kunna tänkas och föreställas, och hon har berättat dem släktsägner om stormodiga, stolta löften som blivit slungade ut i hastigt mod och på lek, men som hållits och under hårda mödor gjorts till verklighet, och om sanning som aldrig böjt sig eller ryggat ett steg varken tillbaks eller åt sidan. Och gjort upp planer, som barnen byggt ut i det oändliga. Och man har gått till sängs och när man vaknat har det varit till en ny arbetsdag, som givit känslor och tankar till åter en skymningsstund. Hon har känt styrka och livskraft, men nu minns hon endast spindelvävarna i hörnen och det arbete, hon försummat uträtta. Hon har inte förr tänkt på sitt utseende, men nu går det upp för henne huru ovårdad hon måse te sig för andra att se på. Hon plågas av sina smutsiga kläder och av sin barkade, väderbitna hud. Och skolrådsledamöternas hot tynger henne som en förnedring. Hon drar sig dem till minnes var och en: disponenten, som ämnar bli riksdagsman, och arbetarkommunens ordförande som strävar för samma mål. Andersson som leder bönemötena och bagarmästare Pettersson, som vid behov tillhandahåller hembränt åt Irups manliga befolkning, och prästen med sin indelning av kvinnor i fruar och gummor.

Och med ens flammar allt hennes mod upp. Runt omkring henne ligga marker för fäfot eller planterade med gran. De skulle ha kunnat vara röjda åkerfält med ett otal små gårdar, men ingen bonde rör dem

ROBERT BERG
DAMSKRÄDDERI
21 Klarabergsgatan 21
STOCKHOLM
Tel. Norr 7216

Pälsar, Kappor, dräkter och moderniseringar
Tillverkar på beställning **Sjuksköterskekappor,** alla mod. till billiga priser

En annons

TIDEVARVET träffar den publik Ni söker. Annonsera i vår tidning.

TIDEVARVET

Lördagen den 11 februari 1928 — N:r 6

Prenumerera

på TIDEVARVET för våråret 1928.
Pris 6 kr. pr år.

med sin hand. Skolbarnen beordras ut på skogsplantering en vårdag och efter några år kan ägaren skörda julgranar och efter ännu några år vuxen skog. Det ger honom ett extra tillskott av penningar, men så som marken låg så blir den liggande. Och något nytt hushåll föder den inte. Vad är det månne, som så helt kan ha förtagit människor hågen till odlingsbragder.

Hon tänker med vrede, att hemmens skuld är det åtminstone inte. Ty dessa vuxna det här gäller har hemmen aldrig ägt. Deras barndom har förnötts i skolsalarna och på rasteplanerna och på vägarna till och från skolan. Vad skulle väl där ha kunnat hända som givit dem kunskaper om bragderna på hemmets mark, eller aktning för hem. Hemmen ha ju endast fått vara logementen, där de ätit sitt morgonmål och sitt kvällmål och sovit över natten.

Aldrig någonsin skall hon tillåta något dylikt. Hon skall trotsa. Hon skall ingiva sina barn, att det är hemmet, som är det heliga. Det vilket allt i samhället måste underordna sig. Ja hon skall trotsa präst och hembrännare och rörläggare och predikant och disponent. Hela skolmästarväldet skall hon trotsa.

Från Bolligershållet når ljudet av en tågsignal upp till henne. Det är från söder. Det betyder mildväder. Och frosten knäpper i trädstammarna. Det betyder milt även det. Vill hon ha veden från kärrmarkerna framkörd medan väglaget är drägligt, har hon ingen tid att förlora. Och hon vänder beslutsamt kärran mot hemmet.

»Brödet!» påminner pojken.

Men hon svarar honom, att det får vara. Hon kan inte ännu göra klart för honom något av vad hon känner. Men han förstår att det är hennes mening, att de skola stanna hemma. Han går betänksam några steg, ty hur månne det då skall gå dem. Men sedan tänker han, att modern säkert funnit på någon utväg åt dem. Han tar ett jämnfota hopp över en sten på vägen och begynner vissla muntert. — De få vara fria — fria.

Men nu är månljuset fullständigt borta och vägen kännes ännu knaggligare, än vad den gjorde under bortvägen. Änkans mod börjar åter sjunka. Hon känner sig inte mera så säker på, att hennes uppträdande kan bli den stora protest hon föreställde sig, när hon stod högst uppe på toppen av Hagslövsliderna.

Hur går det till när samhället skiljer barnen från föräldrarna? Hon vet det inte. Men hon föreställer sig att skolrådsledamöterna i det här fallet skola vara närvarande. Och när hon hunnit hemmet så nära att hon kan skymta den bråte och oordning, hon har på gårdsplanen, tycker hon, att hon kan känna hur kyrkoherden skall lägga sin hand på hennes axel och säga: Jaha goda gumman, det här var ju en tråkig historia. — Och så skall man begynna tillrättavisa henne och förmana henne överlägset och självsäkert. Och hon skall stå där som blottad och vålla barnen smärta och blygsel.

Men kanske är det inte så högtidligt man går till väga. Det är kanhända endast rättsbetjäningen som kommer och lyfter barnen upp i en vagn och åker iväg med dem.

Att hon kunde bära sig så enfaldigt åt däruppe på backen. Vända utan att först ha skaffat bröd. När hon burit in kannan skall hon springa bort till banvaktens och be att få låna av dem. De baka inte själva, men de ha att undvara i alla fall. Ty det förståndigaste för henne blir nog ändå att foga sig.

När hon stannar på gården framför köksdörren kommer den äldsta flickan ut på trappan. Hon är klädd och färdig att ge sig åstad, ty det tar tid att gå den sex kilometer långa vägen.

»Ni slipper!» ropar pojken till henne — ni slipper!

Och så kommer det från flickan: »Slipper vi? Gör vi det, mor?»

Och det undertryckta jublet i hennes röst gör modern åter stark. Hon är inte en pjäs som flyttas hit och dit efter någon maktägandes order. Hon är en fri människa med känslor och ansvar. Kärran får skjuts bort bland kälkar och hjul och annat redskap, hon har stående ute på gården. Och lugnt och bekräftande svarar hon medan hon stiger inom dörren och stänger den efter sig.

»Ja, ni slipper. Vi få hjälpas åt att få fram veden som ligger ute i Svärtan, ty snart har vi töväder.»

Och hennes händer sluta sig hårt och fast. Hon skall kämpa med samhället om rätten att äga sina barns barnaår. (Forts.)

Arbejds-markedet

Forts. fr. sid. 1.

træk mod Kvindernes arbejdsmæssige Ligeret har Tilböjelighed til at placere — og isolere — den kvindelige Arbejdskraft i særlige Klasser — kun for Kvinder — med et naturligt lavt lönnet og ensformigt underordnet Arbejde. Til sligt Arbejde finder Mænd som bekendt Kvinder særlig egnet.

At det har været vanskeligt at placere Kvinderne i Erhvervslivet ved Mændenes Side, kan ikke undre; der kræves en ikke ringe Grad af mandig Fordomsfrihed og Retsindighed for helt loyalt at acceptere den ny Tid og den ny Tids Kvinder. Det er svært at erkende, at det gamle er forgangent, svært at forstaa, at den ny Tids Kvinde maa kræve at maales med en ny Maalestok for at naa frem til den Selvstændighed og Uafhængighed, som den ny Tid ubönhörligt kræver av hende. Thi Forestillingen om Manden som Kvindens Forsörger og Beskytter kan ikke længere opretholdes — vi maa se den Sandhed i Öjene, at han paa Grund af Samfundets Udvikling icke længere magter denne Opgave — Kvindernes store Overtal, Hjemmenes Omdannelse og ökonomiske Oplösning — det *er* ikke længere som Shakespeare skrev:

Din Husbond er dit Liv, dit Værn,
din Herre,
dit Hoved og din Drot; han sörger
for dig
og dit Underhold — udsætter sig
paa Land og Sö for pinlig Möje —
vaager
i Storm om Natten og i Kuld om
Dagen,
mens sikker, tryg og varm du ligger
hjemme
— og kræver av dig ingen anden
Lön
end Kærlighed og milde Blik og
Troskab
et lidet Afdrag paa *saa* stor en Gæld.

For det store Flertal af Kvinder lyder disse Ord som helt fremmedartet Tale; kun for et betydningslöst lille Antal af Overklassens Kvinder gælder endnu Shakespeares Ord, og man tör haabe, at de vil vide at betale deres Afdrag paa rette Maade.

Men bortset herfra er Manden i mindre og mindre Udstrækning Eneforsörger, i mindre og mindre Grad Kvindens Beskytter i Tilværelseskampen — han er blevet nödsaget til at skubbe Forpligtelserne fra sig, og samtidig er Kvinden blevet tvunget til at klare sin Del. Dette gælder ikke blot den ugifte Kvinde, men i stadigt stigende Antal ogsaa den gifte. Til Værn for Hjem og Börn maa Tusinder af gifte Kvinder — for at tale i Shakespeares Aand — »udsætte sig paa Land og Sö for pinlig Möje, vaage i Storm om Natten og i Kuld om Dagen»; ingen Skabning i Verden udförer et större Abejde end den gifte selverhvervende Moder fra Arbejderhjemmene og andre ubemidlede Hjem Landet over. Hendes Arbejde vilde imidlertid betydelig lettes, om Mændene vilde indse, at Kvindens ændrede Stilling som Konsekvens burde have, at ogsaa Mandens Stilling forandredes. Hjemmet bör ikke mere — af Manden alene — betragtes som Hvilested. Har Kvinderne set sig nödsaget til at deltage i Erhvervsarbejdet, saa maa Mændene paatage sig deres Del af Hjemmets Arbejde, dersom de önsker at stifte Hjem. Man kan beklage denne Udvikling eller ikke — Skyggesiderne lader sig let paavise — men den har ogsaa sine Lyssider.

En större direkte Indsats i Hjemmets Interesser og for Börnene vil kun være til Gavn for baade Hjem og Börn *og Fædre,* ligesom en större indsats i Samfundets Arbejde fra Kvindernes Side vil være til Gavn baade for Samfundet og *for Mödrene.*

Det er jo Mændene, der har opfundet alle de tekniske Hjælpemidler, alle de Maskiner, der har indsnævret Hjemmet som Arbejdsplads for Kvinder — og de er jo stolte af deres tekniske Snille og Skaberkraft — men saa må de tage Konsekvensen og paa redelig Vis hjælpe med til at placere Kvinderne paa de nye Arbejdsomraader og hjælpe med til at omforme og tilpasse Hjemmene efter den ny Tids Krav.

Det var Fortids Skik blandt Mænd at overlade til Kvinderne alt det Arbejde, som »fribaarne» Mænd ansaa det for uværdigt at udföre. Denne Fortids Skik söger de nu overfört paa Nutidens Arbejdsforhold — Kvinderne placeres ved Skrivemaskinen, Telefonen — ved Indpakning og Pengetælling, ved Kludesortering og Flaskeskylning — og ved meget andet godt og hæderligt Arbejde, men aabenbart nedværdigende for Mandkönnet, som Gulvskrubben og Gryden altid var for Mænd nedværdigende Arbejdsredskaber.

I hovmodig Mistillid udbasunerer et næsten eenstemmigt Mandskor: »Kvinder egner sig ikke til selvstændigt overordnet Arbejde». D. v. s.: Man standser Kvinderne og laster dem, fordi de ikke naar frem; man sætter dem til et goldt, tört Arbejde og laster dem for Mangel paa Fantasi.

Man kan ikke beklage sig over, at Kvindens Stilling paa Arbejdsmarkedet ikke vækker Opmærksomhed. Hun bliver gransket, rost, dadlet, misforstaaet latterliggjort — indenfor de snævre Indhegninger bliver hun studeret, vurderet — der bliver lavet Statistik og Kurver over hende —.

Den arbejdende Kvindes Önske og Maal er at komme igennem og ud over denne Tilstand — og at blive behandlet som et naturligt Led af det arbejdende Samfund, at faa Ro og Frihed til at tilpasse sig efter de nye materielle og sociale Vilkaar og at se alle de Skranker falde, som danner Grænse for hendes Virke. Tilbagegang til Fortiden er udelukket — en passiv Resignation overfor det nuværende Sabotage-System er skæbnesvanger for Kvinderne — derfor maa Kvindebevægelsens Politik nu være at bekæmpe dette System, bestride dets Berettigelse og hævde Kvindens lige Ret med Manden til at udföre det Arbejde, hvortil hendes Uddannelse og Evner kvalificerer hende — et Arbejde, der ligesom for Mændenes Vedkommende vil omfatte alt Arbejde fra det uselvstændige til det ledende.

Uppseendeväckande fall som bevisar "Radiwolls" hälsobringande kraft.

Den kända författarinnan fru PORTHAN berättar härom

»En liten grå tyglapp, liknande utsliten vadmal», börjar den finska författarinnan Lilli Porthan sitt om de svenska radiumdukarna Radiwoll. Hon fortsätter: »Så enkel och anspråkslös är Fredrikssons beryktade Radiumduk till sitt yttre. Men den innehåller radium, vilket ämne ju för människokroppen betyder hälsa och kraft. Och därför är den fula duken värdefullare än guld och ädelstenar.

Då jag genom dessa dukar blivit fullständigt botad från en allvarsam ledgångsreaumatism, ville jag gärna övertyga icke sakkunniga, lidande personer om den underbara, snabbt smärtstillande förmåga Radiumduken äger.

För ett år sedan insjuknade jag i svåra plågor, vilka började i båda knäna samt hastigt spred sig till alla leder i kroppen. Läkaren förklarade att det var den svåraste art av ledgångsreumatism, vilken är tråkig att bota. Medicinerna, omslagen, baden, elektriciteten — intet lindrade eler hjälpte. Plågorna voro hemska, lederna mycket inflammerade. och jag kunde ej röra vänstra armen och högra benet det allra minsta. Nya salvor, nya omslag. Allt förgäves.

Varje dag hade jag feber. Och hjärtat försvagades av nattvak och smärtor. En brännande huvudvärk lät mig ana, att reumatismen redan nått så högt. Synen blev dålig och t. o. m. ögonen värkte så, att jag såg som genom en röd dimma. Själv ansåg jag mig hopplös. Då hörde jag talas om något, som säkert botar. Liksom den drunknande klamrar sig fast vdi det svagaste stöd, så gjorde även jag vid det nya medlet, vilket säkert skulle bota mig. Det beställdes och det kom...

Jag måste tillstå, att det var med stor besvikelse, nästan hån, som jag undersökta den spartanskt enkla tygbiten, som hette Radiwoll och vilken säkert skulle göra mig frisk.

Där yvdes på sjukbordet en ansenlig mängd burkar, innehållande dyrbara salvor, flaskor med starkt doftande, färgrika vätskor och patent-pastiller i sirliga glastuber. Desas hade intet hjälpt. Och nu skulle den lllia radiumduken få alla dem att se vad den var för något.

På det sjukaste knäet placerades den. Och jag väntade. Efter ungefär en halv timmes förlopp insomnade jag. Då jag vaknade efter att hava sovit i tre timmar, hade smärtan i knäet betydligt minskats och febern var borta. Duken lades på axeln. Två dagar därefter kunde jag obehindrat röra den dittills styva armen, och inga plågor kändes i den mera. Nu visste jag, att det var den lilla fula duken, som lindrat min sjukdom. Jag beställde en större. Och genom dessa två radiumdukar blev jag fullständigt frisk, så att jag efter att hava använt dem i fyra veckor natt och dag kände mig utan de minsta plågor och fick sova utmärkt, och min syn har blivit betydligt starkare sedan jag hållit duken på pannan om nätterna. Radiumet, det underbara, lindrade och botade.» *Lilli Porthan.*

Så långt författarinnan. Det är dock ej enbart mot reumatism i denna sjukdoms olika yttringar som Radiowoll visat sig enastående effektivt utan även mot gikt, ryggskott, ischias, nervverk, migrän, sömnlöshet, ävensom en del andra sjukdomar Härom vittnar i eminent grad vår imponerande samling uttalanden från namngivna läkare och personer i olika samhällsställningar och i olika länder.

Varje »Radiwoll» är plomberad med attest från Statsgeologen, Dr. Herman Hedström, angivande dess radioaktivitet.

Läs våra intressanta broschyrer om saken. Ni erhåller dem jämte intygssamlingen gratis och franko mot insändande av nedanstående kupong.

Det är viktigt tillse, vid köp, att man erhåller en äkta original radiumduk, bärande namnet »Radiwoll», och inga efterapningar, som antingen äro mer eller mindre okända till sina verkningar eller till och med kunna vara skadliga.

Fredrikssons Kem. Tekn. Fabrik, Försäljningskontoret,
Stockholm, Södra Kungstornet, 8 tr.
Tel. N. 12995 - 12964

Sänd omgående Eder broschyr gratis och portofritt.

....

....

Tidev.

SAPONARIAS

Flytande Silver

det MODERNA Silverpolermedlet,

försilvrar Edert slitna bordssilver

samt föremål av koppar, mässing, brons m. m.

Putsar, polerar och konserverar Edert gamla äkta silver.

Pris pr flaska 3.50. Liten fl. 1.25.
Finnes i färg-, kemikalie-, järn- och speceriaffärer m. fl.

Partilager:
GYLLING & Co.
Regeringsg. 12, Sthlm. N. 198 76

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbråcksstrumpor, Bråckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Bröstthållare, Lungskyddare, Sköljkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM